

Divriği / Divirik

Posted on 10/11/2014

İşte göründü Divriği, oh... şehrim ne kadar arzulanıyorsun böyle ! Divriği, çevresindeki dağlarla örülü bir vadinin bir tarafına kurulu, ağaçlıklarıyla süslü, bol meyve ve suyu ile çok uyumlu bir şehirdir. Küçük bir vadiyle ikiye ayrılmış olan şehrin, Boklu Çay adı verilen iki taraf ayırıcında kirli bir su akar. Bir tarafında yüksek bir tepeye kurulu, yer-yer duvarları yıkık, ama kuleleri hâlâ sağlam ve ayakta olan eski bir kale vardı. Kalede ve onun hemen altında, Kaledibi adı verilen yamaç kısmında yapılı evler bulunmaktaydı. Fakat çarşı, Hükümet evi, hamamlar, meydanlar vs. şehrin, çok daha fazla insanının yerleşik olarak yaşadığı, hem Ermeni, hem de Türklerin, geniş bahçeli evlerinin bulunduğu diğer tarafında bulunuyordu. (Karekin Srvantsdyants, «Toros Ağpar»)

Divriğili için gurbetçi olmak çok sıradan bir durumdu. Genellikle, yaşadığı yerde refah içerisinde bir hayata sahip olamayanlar gurbete giderken, varlıklı olanlar şehri hiç terketmezdi. Gurbete gidip, çalışarak zengin olanlar, ailelerini genellikle Divriği'de bırakmayı ve onları birkaç senede bir gelip ziyaret etmeyi tercih ediyorlardı. Divriğili bağımsız olarak yaşamayı seviyordu, özgür koşullarda kazanılan kuru ekmeği, başkalarına hizmet ederek kazanılan pastaya tercih ediyordu. Konstantinopolis'ten başka, Bulgaristan, A.B.D., Güney Amerika, Yunanistan, Mısır ve daha başka ülkelerde de sayıları üçyüze varan Divriğili gurbetçi vardı.

Sebastia çok daha önemli bir iletişim merkezi olduğundan, şehir ticari bakımdan geri kalmıştı. Kendi içinde çevresindeyseticaribüyükmerkezler bulunmuyordu. Sonuçta, Ermeniler halıcılıkla, ipek böcekçiliğini geliştirdiler. Ermeni tüccarlar, kendi ticari işlerini bazen Halep'e gidip alış-veriş yaparak, ama çokça manufakturacılıkta meşhur «İbranosyan» Şirketi üzerinden yapmaktaydılar. Şehirde, tüccar, değişik zanaatkârlar, doktorlar,

avukatlar, eczacılar, öğretmenler ve diğer birçok meslekleri icra eden çok Ermeni vardı. Çarşıda, hem tandır, hem de fırında pişirilen ekmek vardı ama, çarşıdan ekmek satın almak, fakirliğin sembolü ve de ayıp sayılırdı.

Divriği’de her türden meyvenin en seçkini vardı, ama onlardan en sevileni, en değerlisi, önemlisi ve kutsanmış olanı dut idi. Dut, yetişir yetişmez, Divriğili’nin artık herhangi bir şeye ihtiyacı kalmazdı. Onlar, dutu kurutup, pek meşhur pestillerini hazırlarlardı. Birçok aile, dut rakısından o kadar para kazanıyorlardı ki, refah içerisinde yaşamak bir yana, aynı zamanda zenginleşiyorlardı bile ! (H. Zartaryan)

Kaynak: XV. Yüzyıldan 1915’e Günümüz Türkiye’sinde Ermenilerin Ticari-Ekonomik Faaliyeti Toplu belgeler, derleyen: Khaçadur Dadayan, «Gasprint» Yayıncılık, Yerevan, 2012